

IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS
POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS
POLITIKA

KULTŪRA UN IZGLĪTĪBA

SKOLOTĀJU APMĀCĪBA: PAMATSKOLAS SKOLOTĀJU APMĀCĪBAS STĀVOKLIS UN PERSPEKTĪVAS EIROPĀ

PĒTĪJUMS

Kopsavilkums

Šis pētījums sniedz informāciju Eiropas Parlamenta Izglītības un kultūras komitejai par skolotāju darba kvalitāti Eiropas pamatskolās. Tajā ir novērtēts stāvoklis attiecībā uz skolotāju sākotnējo apmācību, atbalstu karjeras sākumposmā un nepārtrauktu profesionālo attīstību Eiropā, raugoties no atsevišķu skolotāju un skolotāju pedagogu viedokļa. Pētījumā ziņots, kādā mērā šis skolotāju apmācības nepārtrauktības apakšsistēmas palīdz skolotājiem risināt problēmas klases, skolas un sistēmas līmenī. Ziņojumā izvērtētas reformas sektorā, kas tika veiktas pēc iepriekšējo ieteikumu īstenošanas. Pētījuma noslēgumā sniegti politikas ieteikumi par to, kā ar skolotāju apmācību turpmāk uzlabot mācību kvalitāti.

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Kultūras un izglītības komiteja.

AUTORI

„Panteia”: Johan Bokdam, Inge van den Ende

„Ockham IPS”: Simon Broek

ATBILDĪGAIS ADMINISTRATORS

Ana Maria Nogueira

Politikas departaments B: strukturālā un kohēzijas politika

Eiropas Parlaments

B-1047 Brisele

E-pasts: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKTORA PALĪGS

Lyna Pärt

VALODU VERSIJAS

Oriģinālvaloda: EN

Tulkojums: DE, FR

PAR REDAKTORU

Lai sazinātos ar Politikas departamentu vai abonētu tā informatīvo biļetenu, lūdzu, rakstiet: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2014. gada jūlijā

© Eiropas Savienība, 2014

Šis dokuments ir pieejams internetā:

<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ATRUNA

Par šajā dokumentā paustajiem viedokļiem ir atbildīgi tikai un vienīgi to autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju.

Pārpublicēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem ir atļauta, ja tiek norādīts avots, par to iepriekš informēts izdevējs un tam nosūtīts viens eksemplārs.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma mērķis

Skolotāji ir svarīgākais skolas iekšējais faktors, kas ietekmē skolēnu mācību kvalitāti. Šajā pētījumā ir izmantota daudzlīmeņu pieeja skolotāju darba kvalitātei, ar kuru saskaņā skolotāju apmācība un profesionālā attīstība ir būtiski svarīga skolēnu mācību un izglītības sasniegumiem.

Skolotāji saskaras ar ļoti dažādām problēmām, kas saistītas ar mācīšanu un mācīšanas efektivitāti, kā arī pieaugošajām sabiedrības prasībām attiecībā uz izglītības efektivitāti. Tāpēc ir nepieciešamas sistēmiskas izmaiņas skolotāju profesijā, kā arī lielāks uzsvars uz skolotāju izglītību un apmācību.

Šā pētījuma galvenie jautājumi ir, pirmkārt, kādā mērā Eiropas skolotāju izglītības sistēmas pašlaik ir piemērotas šim mērķim un, otrkārt, kā uzlabota sākotnējā un nepārtrauktā skolotāju izglītība var palīdzēt skolotājiem risināt pašreizējās un turpmākās problēmas.

Šajā pētījumā aplūkots, kā valstu stratēģijas, kas izstrādātas skolotāju darba kvalitātes uzlabošanai, ir saistītas ar dažādiem skolotāju karjeras posmiem un skolotāju izglītības nepārtrauktību. Skolotāju izglītību var iedalīt 3 posmos: sākotnējā skolotāju izglītība (SSI), atbalsts karjeras sākumposmā (AKS) un nepārtraukta profesionālā attīstība (NPA).

Pētījums ir balstīts uz pieejamās literatūras un politikas dokumentu pārskatu, intervijām ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm Eiropas Savienībā, kā arī padziļinātu valsts analīzi, kurā izmantotas intervijas ar skolu skolotājiem, skolotāju pedagogiem, SSI programmas vadītājiem, skolēniem un politikas veidotājiem 7 dalībvalstīs (Austrijā, Francijā, Itālijā, Īrijā, Lietuvā, Nīderlandē un Somijā).

Secinājumi

Secinājumi ir iedalīti 3 kategorijās. Pirmajā kategorijā ir secinājumi, kas saistīti ar attīstību ES līmenī:

- Eiropas līmenī skolotāju apmācība ir darba kārtības prioritāte, kā arī ir pieejami daudzi noderīgi pētījumi un rokasgrāmatas. Tomēr ir grūti konstatēt tiešu praktisko ietekmi;
- valstu reformas lielākoties ir atbilstošas ES dokumentu ieteikumiem. Skolotāju apmācība daudzās valstīs ir politiskās darba kārtības prioritāte, un reformas lielākoties attiecas uz aktuālajām problēmām.

Otrajā kategorijā ir secinājumi, kas saistīti ar problēmām un reformām:

- klases līmeņa problēmām pievēršas visas struktūras (SSI, AKS un NPA). Tomēr politikas reformas galvenokārt pievēršas SSI un mazākā mērā NPA un AKS;
- skolotāju izglītības politikās skolas līmeņa problēmas tikpat kā nav ietvertas. Tās efektīvāk var risināt citas politikas reformas, kas saistītas ar darba apstākļiem un skolas organizāciju (resursiem);
- sistēmas līmeņa problēmām pievēršas SSI reformas, taču tās ir saistītas arī ar citām politikas jomām (darba apstākļiem, finanšu shēmām, attieksmi pret skolotāju profesiju).

Trešajā kategorijā ir secinājumi, kas saistīti ar skolotāju apmācības strukturām un reformu stratēģijām:

- reformas lielākoties pievēršas SSI. Kopumā, lai gan SSI tiek uzskatīta par atbilstošu, politika vairāk pievēršas citām nepārtrauktības daļām. Skolotāju apmācība tikai reti tiek interpretēta kā nepārtrauktība, kas ietver gan SSI, gan AKS, gan arī NPA. Tādēļ trūkst koordinācijas starp strukturām (kura struktūra pievēršas kurai problēmai);
- aplūkotajās valstīs SSI programmas ir ļoti atšķirīgas, atkarībā no tā, kāda ir valsts koncepcija par labu skolotāju. Līdz ar to jebkādas SSI reformas izraisa plašas politiskas un sabiedrības diskusijas;
- politiskajā darba kārtībā svarīgu nozīmi ir ieguvis jautājums par atbalstu karjeras sākumposmā. Tomēr daudzās valstīs pieejas joprojām tiek izstrādātas;
- lielākajā daļā valstu tiek nodrošināta nepārtraukta profesionālā attīstība. Tomēr trūkst vispārēju stimulu NPA ieviešanai (saistībā ar karjeras attīstību), kā arī pastāv individuālas nostājas šķēršļi attiecībā uz dalību.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu to, ka pastāv skolotāju apmācības struktūras viņu atbalstam, risinot radušās problēmas, iespējams sniegt vairākus ieteikumus.

1. ieteikums (ieinteresētajām pusēm Eiropas, valsts un vietējā līmenī, skolām un skolotājiem): **definēt skolotāju apmācību kā nepārtrauktību, kurā ietverta gan SSI un AKS, gan arī NPA, lai risinātu pedagoģiskās prakses problēmas.** Saistībā ar to ieteicams:

- strukturēt AKS un NPA piedāvājumu nepārtrauktas mācīšanās iespēju virzienos, papildinot iepriekšējos nepārtrauktības posmus;
- nodrošināt AKS un NPA pārredzamību, lai efektīvāk sasaistītu sniegto piedāvājumu;
- nodrošināt pārredzamību attiecībā uz darba devēju vēlmēm jautājumā par skolotāju nepārtrauktu attīstību.

2. ieteikums (ieinteresētajām pusēm attiecīgajā valstī, skolām un skolotājiem): **izstrādājot un īstenojot reformas, ņemt vērā Eiropā jau sasniegtos rezultātus attiecībā uz skolotāju apmācību.** Ir ieteicams:

- izmantot attiecīgo ES literatūru, lai iekļautu konkrētus jautājumus valsts darba kārtībā (AKS un NPA);
- lietderīgi izmantot attiecīgos dokumentus, lai izstrādātu AKS un NPA struktūras valsts, vietējā vai skolas līmenī.

3. ieteikums (ieinteresētajām pusēm valsts un vietējā/skolas līmenī): **skolotāju apmācības reformām jābūt saskaņotām ar skolu organizācijas un darba apstākļu reformām. Turklāt jābūt pietiekamiem finanšu resursiem, lai šīs reformas īstenotu.** Saistībā ar to ieteicams:

- sniegt atbalstu skolotāju mācībām, organizējot saistošas apmācības iespējas;
- radīt stimulus mācībām, nostiprinot cilvēkresursu vadību skolās un saistot nepārtrauktu attīstību ar skolotāju karjeru;
- pielāgot darba apstākļus, skolas organizāciju un skolas kultūru, lai radītu atšķirīgākus iespējamus karjeras virzienus, sniegtu stimulu skolas iekšējām sadarbības mācībām un sniegtu skolotājiem vairāk laika ar skolas attīstību saistītiem uzdevumiem;

nodrošināt, ka, īstenojot reformas, finanšu resursi būs pietiekami, lai sasniegtu politikas mērķus.